

Za konec morda želja, da bi nekdo napisal tudi "nadaljevanje" tega vodnika, z delom o kulturnih znamenitostih Posočja.

K.K.

A. Glück in H. Magel: **Podeželje – vrt prihodnosti, nove možnosti.**
Glavarjeva družba d.o.o., Komenda 1993

Pred kratkim je Glavarjeva družba izdala to knjigo z nadvse obetavnim naslovom. Gre za slovenski prevod nemške knjige "Das Land hat Zukunft", izdane leta 1990 v Munchnu (Jehle-Verlag). Pripravila sta jo gospod Alois Glück, predsednik planske skupine v bavarski skupščini in Holger Magel, svetovalec ministra v bavarskem ministrstvu za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo in namenstnik predsednika bavarske Akademije za podeželje. Knjiga predstavlja zbornik temeljnih člankov in razprav s področja razvoja podeželja, nastalih v Nemčiji proti koncu osemdesetih let in je eden pomembnejših prispevkov k teoretični utemeljitvi obsežnega gibanja, ki so ga v nemško govorečem prostoru poimenovali "landliche Entwicklung und Dorferneuerung", kar Slovenci prevajamo z "razvoj podeželja in obnova vasi". Članke je prispevalo dvajset strokovnjakov različnih strok (geografi, ekonomisti, geodeti, agronomi, biolog, arhitekti, teolog, zgodovinar). To je knjigi zagotovilo potrebno interdisciplinarnost, ki je za to področje delovanja značilna in nujna.

Besedila so prevedli Miroslav Štruklec, Angela Štruklec, agronoma in Anton Prosen, prostorski planer; k dokončni obliki prevoda, jasnosti in jedrnatosti besedila, pa je velik delež prispevala nada Marija Kuzmin, prof. angleškega in italijanskega jezika in književnosti. Opravili so izredno zahtevno delo, saj slovenska strokovna terminologija za to področje še ni povsem ozoblikovana. V tem smislu pomenijo ti prevodi pomemben prispevek.

Knjiga je reprezentančno opremljena; besedilo popestrijo številne ilustracije in fotografije. Mislim, da bo za vse, ki se zavzemajo za prihodnost in razvoj podeželja, zanimiva in informativna. Tistih nekaj tehničnih nerodnosti in prevajalskih spodrselajev, ki so se kljub vsemu vtihotapili v knjigo, bomo ob tako zajetnem, zahtevnem in dobro opravljenem delu radi spregledali.

Do prevoda knjige je prišlo na osnovi sodelovanja med Ministrstvom za kmetijstvo in gozdarstvo republike Slovenije in Ministrstvom za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo dežele Bavarske na področju razvoja podeželja. To sodelovanje že nekaj let uspešno teče. Naši strokovnjaki, ki se ukvarjajo z razvojem podeželja, so se tako že precej dobro seznanili z bogatimi izkušnjami Nemčije in drugih zahodnoevropskih držav. Knjiga pa nas bo dodatno obogatila s tujimi izkušnjami in pričakovati je, da bo pripomogla k popularizaciji ideje o celostnem razvoju

podeželja tudi v Sloveniji in spodbudila kakovostno delo na tem področju. Poslanstva te knjige ne bi mogel bolje označiti, kot je to storil A. Glück, eden od avtorjev, z mislijo, da naj bi s "to knjigo, ki ni znanstveni ali enciklopedični učbenik ... pač pa predvsem vir idej in spodbud ... v tem, za podeželje prelomnem obdobju, dobili nove spodbude za prihodnji razvoj". Gotovo je, sicer, da tuje izkušnje ne morejo nadomestiti domačih. Še več; posvariti je treba pred pocenostavljenim in nekritičnim prenašanjem izkušenj in pristopov od drugod v naše razmere in naš prostor, kar včasih opažamo. Vsaka dežela bo morala izoblikovati svojo strategijo podeželskega razvoja in najti svojim razmeram in možnim primeren način dela. Ali kot z drugimi besedami pove D. Wieland, spet eden med avtorji knjige, ko razmišlja o prihodnosti in razvoju podeželja v Evropi: "Pri tem bodo skupni naši cilji, ne bo pa skupnih poti." Vendar pa je mnogo ceneje in uspešneje, če se učimo na tujih izkušnjah kot na lastnih napakah.

V prvem delu knjige, ki so ga avtorji simbolično naslovili s sloganom "Spremenimo probleme v dobre možnosti", razvijajo temeljno zasnovo, nekakšno "filozofijo" razvoja podeželja. Pri iskanju rešitev za vse večje probleme, s katerimi se srečuje urbanizirana industrijska družba, se vse bolj oziramo po ekoloških, bioloških, družbenih in kulturnih kvalitetah, ki jih je uspelo ohraniti podeželje, ki pa jim tudi tu že preti nevarnost. Zato je nujno, da ne le ohranimo podeželje, njegove prvobitne funkcije in kulturne oziroma civilizacijske kvalitete, skratka njegovo identiteto, pač pa omogočimo podeželju tudi kakovosten napredek, da bo lahko v prihodnosti prispevalo k uravnoteženemu družbenemu razvoju. "Kakšna so načela in vzori dobe, ki prihaja?" se ob tem sprašuje J. Millendorfer v svojem prispevku in nato navaja štiri načela prihodnjega razvoja delovanja (LILA dejavniki). Podeželje je prostor, kjer človek lahko živi neposredno z naravo in v okviru prepoznavne bivanjske skupnosti, s katero se lahko identificiraš in ki te tudi ona prepozna za svojega. "Povezovanje v sosedstvo in vaško skupnost kot odgovor na anonimnost in nepovezanost množične družbe." (L. Heck) je vedno bolj iskan način bivanja. Močno je poudarjena tudi vloga kmetijstva in gozdarstva pri razvoju podeželja, ne samo zaradi pretežnega dela prostora, ki ga pokrivata in zaradi njune primarne gospodarske vloge, ampak tudi zaradi vse pomembnejših drugotnih funkcij, ki jih omogočata. Veliko prostora je dalje namenjeno vsebini razvojnih programov za podeželje. Misel enega od avtorjev knjige morda najbolj nazorno pojasnjuje vsebinsko bistvo razvoja podeželja: "Če bi imel denar ... bi v občini izučil sirarja; naši majhni zadružni mlekarni, ki prodaja le velikim gospodarskim družbam, pa pomagal, da se spet postavi na lastne noge pri proizvodnji specialitet. Prepričan sem, da bi bili kupci tukaj že danes. To bi bil zame prvi cilj prenove vasi in hkrati spodbuda našim kmetovalcem, da uberejo druge poti, si utrejo pot do mnogih tržnih niš, pospešeno mislijo o zadružništvu in se opogumijo za malo za drugo. Vse to je veliko boljše, kot pa vložiti 80 % denarja v gradnjo cest ali v vprašljiv vaški trg, ki ga nikoli ni bilo, v vprašljiv vodnjak ali kip branjevke iz

brona. To nas ne pelje daleč in ne reši naših vaških problemov. To je le kozmetika in dekoracija, ki nam ne vrne našega bistva." (D. Wieland)

Drugi del knjige je namenjen razmišljanju o prihodnosti podeželja, kakšna naj bi bila vas prihodnosti in način življenja v njej. Z naravo usklajen in okolju prijazen način življenja in dela je gotovo eden najpomembnejših ciljev. Pa strpen način sobivanja različnih socialnih skupin na vasi, kjer živi čedalje več nekmetov in kar tudi povzroča, da tradicionalni vzorci obnašanja ne zadoščajo več. Poseben prispevek je namenjen problemom pristojnosti lokalnih skupnosti. Pomanjkljivosti na tem področju so lahko velik zaviralni dejavnik pri razvojnih prizadevanjih na podeželju. Te izkušnje so za nas lahko še posebej zanimive zdaj, ko razmišljamo o reorganizaciji lokalne samouprave. Posebej se mi zdi vredno opozoriti tudi na prispevek, ki govori o vlogi Cerkve pri razvoju podeželja. Iz teološkega pojma integralnega humanizma izvaja avtor W. Friedberger takole definicijo napredka: "V pravem smislu torej ne moremo govoriti o napredku tam, kjer se izboljšuje samo ekonomski potencial. Vendar tudi ne tam, kjer cveti kultura, ljudje pa so lačni; in prav tako ne tam, kjer eni živijo zelo dobro, drugi pa zelo slabo." In malo dalje pravi: "Napredek je tam, kjer je harmonija med mestom in vasjo". V civilizaciji, ki prihaja, ljudje naj ne bi "le živeli, delali, služili, trošili in se pustili pasivno zabavati". Razvijali naj bi svoje lastne sposobnosti in ustvarjalnost. Kar morajo početi za preživetje, naj bi kulturno nadgrajevali. Tak vzorec življenja je možno uspešneje razvijati v okviru podeželskih skupnosti. In na koncu naj omenim še prepričanje avtorjev knjige, da se pomen podeželja v bodoči (združeni) Evropi ne bo nič zmanjšal.

V tretjem delu so zelo podrobno prikazane strategije, ukrepi in naloge, potrebne za uresničitev zamišljenega razvoja podeželja. Globalno pa je predstavljen tudi pristop k pripravi in izvedbi razvojnih programov. Ta del knjige nosi, razumljivo, izrazit pečat nemških razmer, vendar je gotovo poučen tudi za nas. Marsikakšna ideja ali rešitev pa bo verjetno tudi neposredno uporabna. Zadnji del knjige vsebuje kratke prikaze zanimivih projektov obnove vasi v Nemčiji in Avstriji in posreduje naslove za vzpostavitev stikov.

Knjiga vsekakor zasluži temeljito branje. Priporočam jo vsem, ki želijo ustvarjalno delovati za razvoj podeželja. Posebej še tistim, ki v sedanjem programu CRPOV vidijo predvsem možnost dobrega zaslužka zase. Tudi drugi bralci boste ob teh zanimivih in tehtnih prispevkih gotovo spoznali, da je prizadevanje za razvoj podeželja strokovno zahtevno, resno in odgovorno delo, ki zahteva ne le specialistična tehnična, družbena in organizacijska znanja, pač pa tudi in morda predvsem subtilen odnos do ljudi, narave in kulturne dediščine, da je to delo, ki zahteva visoko etično držo in predpostavlja sistem vrednot, ki jih je porabniška družba potisnila na rob kolektivne in osebne zavesti, ki pa so našim prednikom pomagale preživeti. Tudi mi ne bomo mogli preživeti brez njih.

Matija Kovačič